

Sygn. akt I Ns 1542/15

POSTANOWIENIE

wstępne

Dnia 27 października 2015 roku

Sąd Rejonowy w Kłodzku Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Daria Ratymirska

Protokolant : Daria Paliwoda

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 27 października 2015 roku w Kłodzku

sprawy z wniosku P. J.

przy udziale J. J.i S. w G.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po A. J.

p o s t a n a w i a :

zatwierdzić uchylenie się wnioskodawczyni P. J. od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po A. J..

UZASADNIENIE

Wnioskodawca P. J. wniosła o zatwierdzenie przez Sąd uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłym ojcu A. J.. W uzasadnieniu wskazała, że nie utrzymywała ze spadkodawcą żadnych kontaktów. Popelniła błąd, wynikający z niewiedzy i ustawowo przyjęła spadek, który okazał się długiem w S. Nie złożyła w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku, ponieważ nic na ten temat nie wiedziała. O zadłużeniu dowiedziała się dopiero w grudniu 2014r., kiedy otrzymała wezwanie na rozprawę, na której stwierdzono nabycie spadku po zmarłym ojcu. Podniosła, że ojciec był bezrobotnym alkoholikiem, nie interesował się nią, nie uczestniczył w jej wychowaniu, nie łożył na jej utrzymanie, nie utrzymywała z nim ani jego rodziną żadnych kontaktów.

Uczestnik S.w G.wniósł o oddalenie wniosku, zarzucając, że nieznanomość przepisów prawa nie stanowi okoliczności, na którą można się powołać w celu usprawiedliwienia niepodjęcia działań, od których norma prawna uzależnia określony skutek. Ponadto, zdaniem uczestnika, wnioskodawczyni nie dołożyła należytej staranności w zakresie ustalenia, co wchodzi w skład masy spadkowej po zmarłym, więc uchylenie się od skutków niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku nie jest możliwe.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spadkodawca A. J. zmarł w dniu 1 maja 2013r. w K., jako kawaler. Wnioskodawczyni była jego jedyną córką.

Dowód:

odpis skrócony aktu zgonu (k-6 akt tut. Sądu (...));

odpis skrócony aktu urodzenia wnioskodawczyni (k-27 akt tut. Sądu (...));

zapewnienie spadkowe uczestnika J. J.(k-21 akt tut. Sądu (...)).

Wnioskodawczyni nie utrzymywała z ojcem - spadkodawcą żadnych kontaktów, ostatni raz rozmawiała z nim jako dziecko, w wieku (...)lat. O jego śmierci dowiedziała się przypadkiem, z nekrologu. Był osobą nadużywającą alkohol, co było przyczyną rozstania się rodziców wnioskodawczyni. Nie łożył na utrzymanie wnioskodawczyni. Matka wnioskodawczyni otrzymywała alimenty z funduszu alimentacyjnego. Wnioskodawczyni nie miała wiedzy o sytuacji majątkowej spadkodawcy, była przekonana na podstawie zasłyszanych informacji, że jest osobą bezrobotną. Traktowała spadkodawcę jak obcą osobę. O tym, że dziedziczy spadek po ojcu, w skład którego wchodzi długi, oraz o możliwości odrzucenia spadku, dowiedziała się po otrzymaniu wezwania na rozprawę w sprawie z wniosku S.w G.o stwierdzenie nabycia spadku, sygn. akt (...).

Dowód:

zeznania wnioskodawcy (k-21).

Sąd zważył, co następuje:

Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania (art. 1015§1 k.c.). Brak oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku. Ustalony w art. 1015 § 1 k.c. termin do złożenia oświadczenia woli ma charakter terminu zawitego z zakresu prawa materialnego, a uprawnienie spadkobiercy wygasa wraz z jego upływem. Początek biegu terminu, wskazanego w powołanym przepisie, ustalany jest według daty dowiedzenia się o tytule powołania do spadku. Stąd też dla spadkobiercy ustawowego będzie to z zasady data, w której dowiedział się o śmierci spadkodawcy, jeśli w tej dacie wiedział o łączącym go ze zmarłym pokrewieństwie uzasadniającym powołanie do dziedziczenia.

W niniejszej sprawie wnioskodawczyni dowiedziała się o śmierci spadkodawcy z nekrologu (maj 2013r.), wiedziała o łączącym ją ze spadkodawcą pokrewieństwie, zatem termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku minął w tym przypadku w listopadzie 2013r.

Uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku reguluje art. 1019 k.c. Zgodnie z przepisem § 2, spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu w sposób wskazany w § 1, tj. uchylenie się powinno nastąpić przed sądem i spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca. Spadkobierca ma więc możliwość uchylenia się od skutków prawnych braku oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, czyli skutków prawnych niezachowania terminów określonych w art. 1015 § 1 k.c., o ile brak oświadczenia (milczenie spadkobiercy) spowodowany był błędem lub groźbą (art. 1019 § 2 k.c.). Uchylenie się od skutków prawnych braku oświadczenia powinno nastąpić w terminie, określonym w art. 88 § 2 k.c., tj. w ciągu roku od wykrycia błędu lub ustania stanu obawy przy groźbie. Takie oświadczenie spadkobierca składa zawsze przed sądem (art. 1019 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 628 k.p.c.), jednocześnie oświadczać czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca (art. 1019 § 2 pkt 2 k.c.). Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzeniu przez sąd (art. 1019 § 3 k.c. w zw. z art. 690 k.p.c.), dopiero z chwilą zatwierdzenia staje się skuteczne.

Podstawą uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia spadkowego jest błąd prawnie doniosły (art. 1019 § 2 w zw. z art. 84 § 1 zd. 1 i § 2 k.c.). Błędem takim nie jest niezajomość przedmiotu spadku, pozostająca w związku przyczynowym z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego (post. SN z dnia 30 czerwca 2005 r., IV CK 799/04, OSNC 2006, nr 5, poz. 94, a także post. SN z dnia 29.11.2012r., II CSK 172/12, LEX nr 1299156)). Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanego orzeczenia, „poprzestanie na pozbawionym jakichkolwiek konkretnych podstaw przypuszczeniu, dotyczącym stanu majątku spadkowego, nie może być uznane za błąd istotny, lecz za lekkomyślność,

która nie stanowi podstawy uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia (niezłożenia oświadczenia) woli na podstawie przepisów o wadach oświadczenia woli. Ze stanowiskiem tym należy się zgodzić, dostrzegając w nim odwołanie się do samej istoty błędu prawnie doniosłego, który - przez dopuszczenie uchylenia się od skutków oświadczenia, dotkniętego taką wadą - umożliwia odstąpienie od zasady, że każdy ponosi ryzyko swego błędu". Poprzestanie na pozbawionym podstaw przypuszczeniu, dotyczącym stanu majątku spadkowego, jest wyrazem braku należytej staranności, który uniemożliwia uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia woli. W niniejszej sprawie istotnym jest, że wnioskodawczyni nie utrzymywała ze spadkodawcą żadnych kontaktów, traktowała go jak osobę obcą, wiedziała wprawdzie o jego istnieniu, ale nie łączyły ich żadne relacje, tym bardziej relacje rodzicielskie. Według jej wiedzy, spadkodawca był osobą bezrobotną, nadużywającą alkohol, nie łożył na jej utrzymanie, nie kontaktował się z nią w żaden sposób, przez co traktowała go jak obcą osobę. Z uwagi na tryb życia, jaki prowadził spadkodawca, nie sądziła, że może mu zostać udzielony jakikolwiek kredyt. Nie można także przyjąć, aby miała rzeczywistą dostępność do źródła informacji, a w konsekwencji możliwość dowiedzenia się o długu spadkodawcy (chodzi tu o sposobność identyfikacji zadłużenia). Stwierdzenie, że wnioskodawczyni takie możliwości miała nie miałyby dostatecznego oparcia w ustaleniach i wnioskach. Istotne informacje o zadłużeniu spadkodawcy i wierzycielu powzięła dopiero z wezwania na rozprawę w sprawie tut. Sądu o sygn. akt (...), w grudniu 2014r. Jak wskazał przy tym Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 30 czerwca 2005r., IV CK 799/04, nie ma podstaw do nakładania na spadkobiercę obowiązku składania „odpowiedniego” oświadczenia spadkowego (zapobiegawczego odrzucenia spadku), nawet przy braku pewności, co do stanu spadku i ten pogląd jest miarodajny również w rozpoznawanej sprawie (por. także post. SN z dnia 29.11.2012r., II CSK 172/12, LEX nr 1299156).

Na gruncie art. 84 kc nie ma ponadto przeszkód do uznania za błąd prawnie doniosły nie tylko błędu co do faktów, ale i błędu co do prawa, jeżeli dotyczy on treści czynności prawnej i jest istotny (tak: post. SN z dnia 29.11.2012r., II CSK 171/12, LEX nr 1294475). Błąd taki dotyczył treści przyjęcia spadku: braku powołania do dziedziczenia ustawowego po spadkodawcy w okolicznościach przekonania wnioskodawczyni, że nie odziedziczyła długów, bo z powodu braku jakiegokolwiek kontaktu z ojcem, niełożenia przez niego na jej utrzymanie i wychowanie, w ogóle nie dziedziczyła z ustawy po spadkodawcy, oraz rzeczywistego stanu spadku, w sytuacji przekonania wnioskodawczyni, że nie odziedziczyła długów, bo z uwagi na tryb życia spadkodawcy, brak jakiegokolwiek majątku, brak dochodów i w konsekwencji brak zabezpieczenia na spłatę, nie otrzymałby pożyczki czy kredytu. Błąd taki jest także błędem istotnym, rozsądnie bowiem oceniając, można zakładać, że gdyby nie zaistniał, doszłoby do odrzucenia spadku. Jednocześnie popełnienie takiego błędu może być uwolnione od zarzutu niedołożenia należytej staranności. Należy tu mieć na względzie przeciętny, raczej niezbyt wysoki, stan świadomości prawnej społeczeństwa w zakresie stosunków spadkowo – rodzinnych. W przypadku wnioskodawczyni istotne jest, że w chwili śmierci spadkodawcy miała (...) lata, była już wprawdzie pełnoletnia, jednakże mogła nie interesować się sprawami majątkowymi, związanymi ze śmiercią ojca, który nigdy się nią nie zajmował, który zerwał faktyczne związki z nią i jej matką już wiele lat temu, i którego w konsekwencji traktowała jak osobę obcą. Wykrycie błędu nastąpiło dopiero w grudniu 2014r., z chwilą dowiedzenia się przez wnioskodawczynię (w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku) o tym, że w skład spadku wchodzi długi i, w świetle obowiązującego prawa, fakt zerwania przez spadkodawcę związku z rodziną nie ogranicza w żaden sposób dziedziczenia ustawowego po rodzicu, który nigdy się nią nie interesował i nie łożył na jej utrzymanie. W takiej sytuacji można przyjąć, że bierne zachowanie wnioskodawczyni po śmierci spadkodawcy wystarczająco ujawnia wolę zupełnego odcięcia się od spraw, związanych ze zmarłym (zob.: Stanisław Białek, recenzja pracy: Jan Gwiazdomorski, „Zarys prawa spadkowego”, Nowe Prawo 1962, nr 7-8, s. 1049; postanowienie SN z dnia 29.11.2012r., II CSK 171/12, LEX nr 1294475).

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych przepisów, orzeczono, jak w sentencji postanowienia.